

bam
bú

AVI CIUTAT D'ORFES

Editorial Bambú
és un segell d'Editorial Casals, S.A.

© 2011, Avi

© 2012, d'aquesta traducció: Lluís-Anton
Baulenas

© 2012, Editorial Casals, S.A.

Tel.: 902 107 007

www.editorialbambu.com

Disseny de la coberta: Miquel Puig

Il·lustració de la coberta: Riki Blanco

Títol original: *City of orphans*

Primera edició: abril de 2012

ISBN: 978-84-8343-172-6

Dipòsit legal: M-198-2012

Printed in Spain

Imprès a Edigrafos, S.A. Getafe (Madrid)

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, llevat d'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar fragments d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 45).

1

Passen coses sorprenents.

Mires una persona pel carrer i podries no tornar a veure-la mai més. Mai. Aleshores topes per atzar amb un altre estrany i tota la teva vida canvia per sempre. Ho veus, què vull dir? Em refereixo a mots com ara *sort*, *oportunitat*, *coincidència*, *casualitat*, *atzar*, *miracle*, a més d'un munt d'altres paraules que intueixo que ni tan sols conec.

Però passa que sé una història en què podria utilitzar tots aquests mots. Tracta d'un noi que es diu Maks Geless. Sí, Maks, amb *k*. M-a-k-s.

Bé, aquest Maks és un noi de tretze anys, d'alçada normal, de cara vermella, de cabells castanys escabellats, que sempre va amb una gorra de drap, jaqueta de teixit de lona, pantalons i unes botes d'allò més acceptables. És venedor de diaris, el que s'anomena un *newsie*. Per això, ara

mateix té a la mà un exemplar del diari de la ciutat de Nova York *The World*, i crida:

–Extra! Extra! Llegiu-ho tot sobre el cas! Assassinat al Waldorf. Terrible baralla amb un boig! Dos homes morts! Llegiu-ho a *The World*! El millor diari del món! Només per dos centaus!

Ep, els diaris no ho diuen pas tot, oi? Doncs, en aquest cas, l'únic que sap el que realment va succeir al Waldorf és... en Maks.

Segur que vosaltres penseu: com podria arribar a saber-ho, aquest noi, aquest newsie?

Ara us ho explicaré.

Aquesta història comença el dilluns 9 d'octubre de 1893. És cinc dies abans del dia d'aquest titular que acabeu de sentir. És tard, la nit s'acosta lleugera. Els fanals elèctrics tot just comencen a brillar. En altres paraules, la llarga jornada laboral s'està atenuant.

No pas per a en Maks, que encara és a la seva cantonada de sempre, la del carrer Hester amb l'avinguda Bowery. Fa cinc hores que està venent *The World*. N'ha venuts trenta-nou. Si en ven un més haurà acabat el paquet sencer. Si se'n surt, tindrà vuit centaus a la butxaca.

Ara escolteu bé, perquè això és important.

El 1893 els newsies compraven els diaris i després els venien. Així, comprar el paquet de quaranta exemplars costava a en Maks setanta-dos centaus. Després els venia a dos centaus cada un. Significa que per les cinc hores de treball, si els venia tots, hi guanyava vuit centaus. No és pas gaire, dieu? Compte, perquè en aquella època podies

comprar una llauna de carn de porc amb pèsols per sis centaus, prou menjar per a un dia, que era més del que algunes persones aconseguien.

Probablement esteu pensant que per vuit centaus no val la pena treballar tantes hores. Però això era el 1893, una època difícil. Les fàbriques tancaven. Els treballadors eren acomiadats... No hi havia gaires llocs de treball. No era fàcil trobar un indret per viure. De fet, la gent va batejar aquells dies com el «Gran Pànic de 1893». I el fet és que la família d'en Maks ha de pagar el lloguer aquesta setmana. Quinze dòlars! Per a ells és una quantitat enorme.

El que vull dir és que la família d'en Maks el necessitava perquè hi aportés el seu jornal, el qual, tal com ja heu endevinat, és de vuit centaus de dòlar al dia.

La majoria dels dies, quan en Maks acaba la venda dels seus diaris, li agrada quedar-se al barri per veure com s'ho han fet els seus companys newsies. No us en oblideu, això és Nova York. La zona est de la part baixa. Sempre hi passa una cosa o altra.

Aquest vespre, en Maks només vol arribar a casa i sopar. No és estrany, té fam vint-i-cinc hores al dia, vuit dies a la setmana. I l'última vegada que ha menjat és per esmorzar, un panet i un bol de cafè amb llet.

Així doncs, en Maks aixeca el seu últim diari i crida el millor dels seus reclams:

–Extra! Extra! Llegiu-ho tot sobre el cas! Joe Gorker, dirigent polític, acusat de robar milions de dòlars a la ciutat! Ja hi ha fixada la data del judici! Més gent empresonada!

Llegiu-ho a *The World!* El millor diari del món. Només per dos centaus de dòlar! Només per dos centaus!

És clar, de vegades, tot cridant els titulars, en Maks fantaseja que algun dia ell també sortirà al diari per haver fet alguna cosa gran, com podria ser la invenció d'una màquina voladora. Així *The World* hauria de fer aparèixer la seva foto a la primera pàgina, tal com feia amb aquell idiota d'en Joe Gorker. Tot seguit, en Maks recorda que el seu ofici és vendre notícies, no pas sortir-hi. A més, *The World* no para d'escriure sobre en Joe Gorker, pregonant que el paio és un estafador més fals que un duro sevillano.

De tota manera, l'esgarip d'en Maks funciona perquè, un instant després, un elegant cavaller amb barret de copa, bigoti, coll blanc emmidonat, el que alguns denominen «gall dindi inflat», li fa un senyal amb el dit.

En Maks s'hi acosta corrents.

L'home mostra una moneda.

–Tens canvi, noi?

–Ho sento, senyor. No, senyor.

D'acord, que en Maks pugui ser el meu heroi no significa que hagi de ser un sant. I tal com he dit, per a ell, uns quants cèntims són importants. Necessita tot el que pugui obtenir.

–Entesos –diu el fatxenda–. Queda't el canvi.

–Gràcies, senyor! –diu en Maks mentre fa a mans a aquest individu l'últim exemplar que li quedava.

El paio se'n va tot llegint els titulars.

En Maks es diu: «Ja s'ha acabat la jornada!». I es fica la moneda de cinc centaus a la butxaca. Però tot just ha acabat de fer-ho quan... Sabeu qui veu? En Bruno.

Aquest Bruno és un nano força desagradable. Supera en Maks en alçada per més d'un cap i té la cara esquitxada per un borriçol de greixosos cabells rogencs que li ballen davant els ulls, un dels quals és guenyo. Al cap, hi duu un barret de bolet marró tirat enrere, cosa que fa que les orelles li sobresurtin com un parell de coliflors tibants.

El fet és que en Bruno només té disset anys, però és el cap de la banda dels Busca-raons. Darrerament, ell i la seva banda han estat estomacant la colla de newsies de *The World* per robar-los els diners i cremar-los els diaris.

Per tant, en Maks sap que si en Bruno li posa els ulls al damunt, les coses aniran malament. I no pas només pel fet que li robin els diners. Si en Maks els perd, l'endemà no podrà comprar els diaris per vendre. Sense diaris, no hi haurà diners i el lloguer de la família no es podrà pagar.

En altres paraules, no hi ha elecció. En Maks ha d'arribar a casa amb els seus diners.

El problema és que casa seva és un pis de tres habitacions que dona al carrer Birmingham, a prop del riu East. Això significa que és a quinze illes ben bones de distància, cosa que, ara mateix, li sembla tan lluny com el pol Nord.

O sigui, que si en Maks vol conservar els diners, haurà de córrer més ràpid que qualsevol dels Busca-raons o estar disposat a barallar-s'hi.

No sé pas vosaltres, però en Maks s'estima més posar-se a córrer.

En Maks fa un cop d'ull enrere. A part d'en Bruno ja veu un altre Busca-raons pel carrer. Un moment després, en clissa un tercer. Després, tres més. Sis Busca-raons en total, incloent-hi en Bruno.

En Maks busca ajuda. No es pot afirmar que es trobi ben bé sol. A la gent li agrada comentar que la zona est de la part baixa de la ciutat és el lloc més concorregut del món. Una multitud de gent que compra, que negocia, que demana caritat, que fa una passejada. Nens, adults, gossos barallant-se per aconseguir aliments... Bé, és clar, també uns quants robatoris. En aquesta època, la gent està realment famolenca.

Les voreres són plenes de centenars de paradetes, de carretons de dues rodes, de venedors ambulants venent de tot i res, qualsevol rampoina que una persona desitjaria, podria desitjar, hauria de desitjar, desitgi. Aliments, roba o

mobles. A la zona est de la part baixa es pot comprar culles dobles, llibres d'ocasió, guants de quatre dits, lents d'un sol ull, o unes sabates per al peu esquerre. Ei, fins i tot hi ha un vell barbat que ven ous esquerdats.

Hi ha venedors cridant els seus productes en anglès, alemany, italià, jiddisch, xinès, espanyol, hebreu, romanès, a més de molts altres idiomes. És com la més barata de les pensions que poguessis trobar a Babel.

Fins i tot l'espai aeri és atapeït: els fils del telèfon creuen els carrers de banda a banda i fan que l'aspecte del cel, ple de fum, sembli paper pautat. Es veuen centenars de rètols aquí, allà, a tot arreu. És com si algú hagués buidat un diari de les seves paraules i les hagués enganxat per parets, finestres, portes i taulons dels homes anunci, per incitar la gent a comprar, comprar i comprar una mica més.

Per damunt dels caps, el sotragueig del tren elevat de vapor anomenat «El» fa ploure fum, espurnes i cendres calentes. Cada vegada que un tren sorollós fa tremolar els bastidors, en Maks pensa que li agradaria pujar-hi. El problema és que viatjar en l'El costa cinc cents, una quantitat de la qual la família d'en Maks no pot prescindir. Si el noi vol anar enllac, ho fa caminant.

També cal afirmar que aquesta barriada fa pudor. Put a aliments podrits, suor, fum, a part de la ferum de munts de fums de cavall. Recordeu que això és abans que hi hagués automòbils.

Encara més, els carrers estan embussats. Roda contra roda, hi ha una munió de carros, tròleis (amb les seves campanes ding-dong), carruatges de lloguer (els taxis

d'ara) i carretes, tot tirat per cavalls. Durant les hores punta, si no vas amb compte, t'esclafaran o rodolaràs fins a morir sota les rodes amb vores de metall o sota les ferradures. En Maks sap que hi ha hagut nens greument ferits o fins i tot morts. I als conductors de carro o de carruatges de lloguer no els importa.

Ni tampoc a en Bruno i la seva colla de Busca-raons.

Us deveu preguntar: com és que en Maks no crida a la policia? Doncs perquè els guripes no s'estimen gens els newsies. Els anomenen «rates de carrer», «noses de clavoguera». A més, en aquests temps, la policia de la ciutat amb prou feines és millor que els mateixos lladres. De fet, molts d'aquests policies són delinqüents, disposats a deixar-se subornar si els fas dringar la xavalla. Recordeu-vos-en: parlem d'abans que el comissari Teddy Roosevelt¹ comencés a posar les coses en ordre.

De tota manera, ningú no espera que en Maks demani ajuda. Les coses de nens –bones o dolentes– són només per a nens. Tingueu això en compte.

No és que importi. Perquè ara mateix, quan en Maks mira al seu voltant, tampoc no hi ha ni un policia a la vista.

En altres paraules, en Maks haurà d'aconseguir arribar a casa pels seus propis mitjans.

---

1. Theodore «Teddy» Roosevelt (1858-1919) va ser president dels Estats Units entre el 1901 i el 1909. Anteriorment, Roosevelt havia estat comissari general de la Policia de Nova York i s'havia fet famós per haver lluitat contra la corrupció d'aquest cos.